

Wsparcie dla zdolnych uczniów - to kolejny pomysł na usprawnienie wybranych usług publicznych samorządów w dziedzinie oświaty przy założeniu partnerstw JST obejmujących powiatowy obszar funkcjonalny wypracowany w ramach pilotażowego projektu prowadzone przez *ZPP Kompetentny Urząd, Zadowoleni Mieszkańcy* w powiatach gorlickim i zawierciańskim. Istotne jest zapewnienie spójności działań dla wyrównania szans i wsparcia uczniów na kolejnych etapach kształcenia. Możliwość zastosowania bonów dla dostępu do tej usługi w obszarze funkcjonalnym.

Na realizację programów wspierających najzdolniejszych JST przeznaczają środki własne, a także mogą przeznaczać środki publiczne, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o finansach publicznych (środki unijne). Jednostki samorządu terytorialnego mogą tworzyć te programy we współpracy z organizacjami, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Ustawa o systemie oświaty, Art. 90t). Programy, o których mowa mogą mieć charakter socjalny bądź motywacyjny. Pomoc może być adresowana tylko do mieszkańców danego JST. Istotne jest zapewnienie spójności działań podejmowanych przez JST dla wyrównania szans edukacyjnych i wsparcia uczniów zdolnych w powiatowym obszarze funkcjonalnym, na kolejnych etapach kształcenia. Warta rozważenia jest możliwość zastosowania bonów umożliwiających dostęp do tej usługi na obszarze funkcjonalnym.

Z analizy lokalnych programów wyrównywania szans edukacyjnych i wsparcia uczniów zdolnych wynika, że oprócz pomocy stypendialnej oferowane jest finansowanie (np. w formie grantów) w odniesieniu do m.in.:

- zajęć dydaktyczno-wyrównawczych oraz specjalistycznych, służących wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia, np. dla uczniów ze zdiagnozowanymi problemami edukacyjnymi;
- zajęć wspierających edukację uzdolnionej młodzieży realizowanych zgodnie z zainteresowaniami i potrzebami rozwojowymi, służących głównie stymulowaniu aktywności twórczej uzdolnionej młodzieży, inspirowaniu do podejmowania nowych działań;
- innowacyjnych form nauczania i oceniania cechujących się wyższą skutecznością niż formy tradycyjne (innowacje i eksperymenty pedagogiczne);
- współpracy szkół i nauczycieli w zakresie realizacji podstaw programowych (np. dla zapewnienia spójności nauczania przedmiotów ogólnokształcących od poziomu szkoły podstawowej, przez gimnazjum do szkoły ponadgimnazjalnej).

Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, specjalistyczne i zajęcia wspierające edukację uzdolnionej młodzieży organizowane są w formie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych. Programy, o których tu mowa mogą też służyć finansowaniu doskonalenia nauczycieli.

Programy tworzone zgodnie z dyspozycją ustawy o systemie oświaty (art. 90t) adresowane są do uczniów, nauczycieli i szkół prowadzonych przez daną JST. Programy te mogą być ważnym instrumentem zarządzania jakością oświaty, włączając instrumenty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych. Partnerstwo JST z danego powiatu (obszaru funkcjonalnego) w tym zakresie jest naturalne w sytuacji, gdy:

- samorządy danego powiatu współpracują w ramach programów wyrównywania szans i wspierania uzdolnionych uczniów z tymi samymi partnerami, o których mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (art. 3. ust. 2 i 3),

- programy JST uwzględniają potrzebę zapewnienie spójności nauczania w szkołach kolejnych etapów związaną z przeciwdziałaniem " „dziedziczeniu niepowodzeń” wynikającemu z braków nie do nadrobienia z poprzedniego etapu; „gubieniu talentów” wynikającemu z przerwaniu pracy z uczniem zdolnym po przejściu na kolejny etap kształcenia; „zmniejszenia szans edukacyjnych” wynikającym z braku kontynuacji pomocy socjalnej, kontynuacji oferty nauki danego języka obcego, przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu.

Z jasielskiej strefy usług publicznych można zaczerpnąć pomysł z systemowym ewidencjonowaniem wsparcia na kolejnych etapach kształcenia. Proponowany system wyrównywania szans i wspierania uczniów uzdolnionych można powiązać z siecią centrów kształcenia ustawicznego w obszarze funkcjonalnym, z ofertą kursów dla nauczycieli wyposażającymi ich w kompetencje pracy z uczniami potrzebującymi pomocy (wyrównywanie szans) lub pielęgnowania ich uzdolnień odpowiadając na lokalne potrzeby, nawiązując do lokalnego kontekstu, lokalnych do- świadczeń (np. w związku z preorientacją zawodową, rozwijaniem kompetencji poszukiwanych przez pracodawców). Wsparcie można powiązać z działaniami na rzecz usprawnienia doskonalenia nauczycieli, tworzenia lokalnych centrów metodycznych, wiązania wsparcia z ofertą kształcenia ustawicznego (preorientacja zawodowa, rozwijanie kompetencji poszukiwanych przez pracodawców).

Podsumowanie:

- wdrożenie usprawnienia nie wymaga zmian w prawie. Aktualnie obowiązujące przepisy pozwalają na podjęcie działań wskazanych w opisie usprawnienia;
- możliwe jest zawarcie między jednostkami samorządowymi z obszaru funkcjonalnego porozumienia w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych i wsparcia uczniów zdolnych;
- przedmiotowe porozumienie powinno uwzględniać ograniczenia kompetencyjne poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego – tak w wymiarze geograficznym, jak i prawnym. Mowa tu np. o ograniczonej możliwości wsparcia przez gminę uczniów spoza jej terenu czy uczniów szkół, których prowadzenie należy do zadań własnych powiatu;
- plan wdrożenia omawianego usprawnienia powinien być ściśle skorelowany z planem wdrożenia usprawnienia omówionego wcześniej z uwagi na kluczową rolę centrów kształcenia ustawicznego. Rekomenduje się wspólne prace nad treścią porozumień JST mających na celu wdrożenie obydwu usprawnień.

Źródło: Model formalno-organizacyjny usprawnienia usług publicznych świadczonych przez jednostki samorządu terytorialnego w dziedzinie oświaty opracowany w ramach projektu Kompetentny Urząd, Zadowoleni Mieszkańcy. Integracja działań JST dla poprawienia dostępności, jakości i efektywności świadczeń lokalnych usług publicznych współfinansowany ze środków UE.